

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

13 февруари 1985 година*

„Недискриминация: достъп до професионално обучение”

По дело 293/83

с предмет преюдициално запитване, отправено до Съда на основание член 177 от Договора за ЕИО от страна на председателя на Tribunal de première instance de Liège (Белгия) по производството, висящо пред този съд, между

Françoise Gravier

и

град **Liège**

в присъствието в качеството на трета страна на

Белгийската държава и Communauté française (френскоезичната общност)

относно тълкуването на членове 7 и 59 от Договора за ЕИО

СЪДЪТ,

в състав: г-н Mackenzie Stuart, председател, г-н G. Bosco, г-н O. Due и г-н C. Kakouris, председатели на състав, г-н T. Koopmans, г-н U. Everling, г-н K. Bahlmann, г-н Y. Galmot и г-н R. Joliet, съдии,

генерален секретар: г-н Gordon Slynn,

секретар: г-ца D. Louterman, администратор,

постанови настоящото

Решение

1 С Решение от 23 декември 1983 г., постъпило в Съда на 28 декември 1983 г., председателят на Tribunal de première instance, Liège (Първоинстанционен съд на град Liège), е отправил на основание член 177 от Договора за ЕИО два преюдициални въпроса относно тълкуването на член 7 от Договора.

2. Тези въпроси са повдигнати в рамките на производство по съкратената процедура, с което студентка от Academie royale des beaux-arts, Liège, госпожица Françoise Gravier, е поискала на град Liège да бъде забранено да изисква от нея заплащането на такса, наречена „mineval” (такса за регистрация), която студентите с белгийска националност не са длъжни да плащат. Град Liège е призовал за намеса белгийската държава като

* Език на производството: френски.

съставител на кредитните писма, налагащи събирането на таксата „minerval”, и Communaute française, регионален орган, който отговаря за обучението по изкуствата.

3. От документите по съдебното производство става ясно, че в Белгия по силата на член 12 от Закона от 29 май 1959 г. за изменение на някои разпоредби на законодателството относно образованието (в-к Moniteur Belge от 19 юни 1959 г.), началното и средното образование е безплатно в държавната система и в субсидираните от държавата заведения, и че учебните заведения след средно или за висше образование могат да събират само ниски такси за регистрация, предназначени за финансиране на техните социални услуги. Посредством дерогиране на този член 12 законите относно бюджета на образованието въпреки това всяка година след учебната 1976 - 1977 г. дават право на министъра да въвежда такса за регистрация за учениците и студентите, родителите на които нямат местожителство в Белгия и които посещават държавна образователна институция или субсидирано от държавата заведение от предучилищно, начално, специално и средно ниво, висше обучение (кратък или дълъг курс) и техническо обучение от 2 и 3 степен”.

4. Въз основа на такава разпоредба – в случая член 15 от Закона за бюджета за 1983 г. – Министърът на образованието налага с кредитно писмо № 83. 24 G от 30 юни 1983 г. (в-к „Moniteur belge” от 3 февруари 1984 г.), „за 1983 - 1984 г., както и за предишните години, такса „minerval” ... или учениците и студентите, които нямат белгийска националност и посещават институция за образование по изкуствата на пълно работно време, организирано или субсидирано от държавата”. Според това кредитно писмо от задължението за заплащане на тази такса са освободени между другото студентите, единият от родителите на които е с белгийско гражданство, студентите с люксембургско гражданство и студентите, майката или бащата на които пребивават в Белгия, упражняват основната си професионална дейност в тази страна или получават приходи от социално осигуряване или пенсия, и плащат данъци в Белгия.

5. Ищецът по главното производство, г-ца Gravier, която е с френско гражданство, и родителите на която пребивават във Франция, е дошла в Белгия през 1982 г., за да изучава изкуството на създаване на комикси в рамките на четиригодишен курс на обучение по висше образование по изкуствата в Academie royale des beaux-arts, Liège. За академичната 1982-1983 г. тя е поискала да бъде освободена от заплащането на таксата за регистрация в размер на 24622 BFR белгийски франка, която се изисква от чуждестранните студенти, които следват висше образование по изкуствата. С писмо от 7 октомври 1983 г. Academie Royale я известява, че молбата Ж е била отхвърлена с основанието, че „всеки чуждестранен студент трябва да знае, че такова образование не е безплатно и трябва да предвиди заплащането на регистрационна такса”.

6. След отхвърлянето на молбата Ж, г-ца Gravier е помолена да заплати таксата „minerval” за академичните 1982-1983 г. и 1983-1984 г. Тъй като заплащането на дължимите суми не е извършено в определения срок, на нея Ж е отказано да бъде записана за 1983-1984 г. Вследствие на това валидността на разрешителното Ж за престой в Белгия не е удължена. При тези обстоятелства тя сезира председателя на Първоинстанционния съд на град Liège, с цел да бъде освободена от заплащането на таксата „minerval”, както и да Ж бъде издадено всяко удостоверение, необходимо за удължаване на престоя Ж в Белгия.

7. По време на производството пред председателя на съда ищцата оспорва действителността на кредитните писма, с които е наложена въпросната такса за регистрация. Тя поддържа становището, че не може да бъде задължавана да заплаща

таксата, която не се изисква от белгийските граждани, като се има предвид, че от една страна, такова задължение представлява дискриминация на базата на национална принадлежност, забранена от член 7 от Договора, и от друга страна гражданин на държава-членка, който е пристигнал в Белгия за да се обучава, трябва да бъде свободен да следва това обучение като лице, на което са предоставени услуги по смисъла на член 59 от Договора.

8. Град Liège, който е ответник по главното производство, е осигурил издаването на временно удостоверение за регистрация на ищцата, която по този начин е успяла да се съобрази с формалните изисквания за престой в Белгия. По отношение на останалата част от иска град Liège поддържа становището, че белгийската държава и Communauté française, привлечени като трета страна, са длъжни да дадат обяснение за обвиненията по отношение на кредитните писма за заплащането на таксата „mineval”.

9. След като приема неотложния характер на иска, сезираният съд счита че е повдигнат проблем относно законодателството на Общността, и че е необходимо да спре производството до момента, в който този съд се произнесе по следните преюдициални въпроси:

1) В съответствие със законодателството на Общността ли е приемането, че гражданите на държавите-членки на Европейската общност, които пребивават на територията на друга държава-членка с единствената цел да следват редовно образователен курс в заведение, осигуряващо по-специално професионално обучение, се намират по отношение на това учебно заведение в обхвата на член 7 на Римския договор от 25 март 1957 г.?

2) Ако отговорът на първия въпрос е положителен, въз основа на какви критерии може да бъде решено дали обучението по изкуството на създаване на комикси попада в обхвата на Римския договор?

10. Според мотивите на акта за препращане националният съд счита, че тезата, според която записването в такова учебно заведение като Académie royale des beaux-arts, Liège, което е безплатно за студентите с белгийска националност, трябва да бъде безплатно и за гражданите на другите държави-членки, може да бъде приета само ако ищцата, която е пристигнала в Белгия изключително за да продължи своето обучение, е в състояние да се възползва от разпоредбите от Договора за ЕИО. След като установява, че няма ясен отговор на въпроса дали студентите трябва да бъдат считани като лица, на които са били предоставени услуги в акта за препращане е посочено, че дори и отговора на този въпрос да е отрицателен, не може да бъде заключено, че достъпът до образование се намира извън обхвата на Договора. В действителност от решението на Съда от 13 юли 1983 г. (Forcheri, Дело 152/82, recueil, стр. 2323) става ясно, че при определени условия поставянето на професионалното обучение на граждани на други държави-членки в зависимост от заплащането на такса за регистрация, която не се изисква от националните студенти, може да попадне в обхвата от Договора.

11. При така поставените въпроси, е необходимо на първо място да се прецени дали въвеждането на такса като визираната от акта за препращане представлява или не „дискриминация, на базата на национална принадлежност” по смисъла на член 7 от Договора.

12. Белгийската държава и Communauté française изтъкват пред Съда, че изискването от чуждестранните студенти да участват във финансирането на обучението си се обяснява

в Белгия от съществуващото от 1976 г. неравновесие между броя на чуждестранните студенти, следващи в Белгия, и броя на пребиваващите в чужбина белгийски студенти. Тъй като това неравновесие води до сериозни последици за бюджета в националното образование, белгийското правителство е било принудено да поиска от студентите, граждани на други държави-членки, които обикновено не плащат данъци в Белгия, да участват в пропорционална степен в разходите по обучението. Без въобще да бъде дискриминационно, такова участие поставя чуждестранните студенти на същата основа с белгийските граждани.

13. Комисията е предоставила цифрови данни на Съда, от които става ясно, че мобилността на студентите в рамките на Общността е ограничена по обхват, но че Белгия е държавата, в която процентът на студентите, граждани на други държави-членки, спрямо общия брой на студентите, е най-висок. Предоставените сведения показват също така, че Белгия е единствената държава-членка, която изисква от чуждестранните студенти заплащането на таксата „*minerval*”, въпреки че Гърция изисква идентично заплащане с цел осигуряване на реципрочност от белгийските студенти, записани в гръцки университети. Комисията счита освен това, че налагането на оспорваната такса създава разлика при третирането между студенти с белгийско гражданство, независимо дали техните родители или самите те плащат или не данъци в Белгия, и гражданите на другите държави-членки, като тази разлика е основана на националната принадлежност на студентите.

14. В това отношение от съдържанието на белгийското законодателство и от практиката която следва по отношение на таксата „*minerval*”, така както са обобщени по-горе, става ясно че разходите за висшето образование по изкуствата не се поемат от студентите с белгийска националност, докато чуждестранните студенти трябва да поемат част от тези разходи. Следователно неравенството в третирането се основава на националната принадлежност и този извод не се засяга от обстоятелството, че съществуват някои изключения при разликата, която се прави между белгийските и чуждестранните студенти, като понякога се основават на националната принадлежността, какъвто е случаят с особеното положение на люксембургските студенти, а понякога зависи от други критерии, като например пребиваването в Белгия на родители, които заплащат данъци в тази страна.

15. Такова неравно третиране, което се основава на националната принадлежност, трябва да бъде считано като дискриминация, която е забранена от член 7 от Договора, когато тя попада в обхвата на Договора.

16. Британското и датското правителства са изразили загриженост относно този въпрос. Те считат, че този случай повдига принципни проблеми, значението на които надхвърля преюдициалните въпроси, поставени от белгийския съд. След като оспорват тезата, според която всеки, който желае да следва в друга държава-членка би могъл да бъде смятан като лице, на което са предоставени услуги, те изтъкват че член 7 от Договора не забранява на дадена държава-членка да третира своите собствени граждани по по-благоприятен начин в областта на образованието, по-специално по отношение на достъпа до образование, до стипендии и суми за подпомагане на обучението, на предоставяните на студентите други предимства от социален характер, и на участието на студентите в разходите по обучението. По тези точки всяка държава-членка има специфични отговорности по отношение на собствените си граждани.

17. От своя страна Комисията защитава основно тезата, според която налагането на таксата „*minerval*” на студенти, които са граждани на друга държава-членка, е

несъвместимо с член 59 от Договора, доколкото тази такса не се прилага към националните студенти. Единствената алтернатива, която комисията поддържа е, че такова изискване представлява дискриминация, основана на национална принадлежност, която е в противоречие на член 7 от Договора. Участието в курсове по професионално обучение, както се поддържа отговаря на разпоредбите на членове 48, 52, 59 и 128 от Договора, и следователно попада в обхвата на Договора.

18. Предвид това разминаване в мненията е необходимо най-напред да се определи точно характера на проблема. На първо място поставените въпроси не засягат организацията на обучението, нито до неговото финансиране, а се отнасят до поставянето на финансово ограничение пред достъпа до образование само на чуждестранните студенти. На второ място те засягат определена форма на образование, квалифицирана като „професионално обучение” в първия въпрос и като „обучението по изкуството на създаване на комикси” във втория въпрос.

19. Първата забележка, която трябва да бъде направена в това отношение е, че макар и организацията и политиката на образование не са били част като такива от областите, които Договорът е предоставил на институциите на Общността, въпросите за достъпа до и участието в курсовете за инструктаж и практикуване, по-специално когато се отнася до професионално обучение, не са отделени от законодателството на Общността.

20. Член 7 от Регламент № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 г. относно свободното движение на работници в рамките на Общността (ОВ L 257, стр. 2), предвижда, че работник, който е гражданин на държава-членка, и който е нает в друга държава-членка, да може да се възползва на еднакво основание и при едни и същи условия като местните работници, от достъп до обучение в професионални училища и центрове за преквалификация. Член 12 от Регламента осигурява на децата на същите работници, достъп до общообразователните курсове, курсовете за производствено и за професионално обучение при същите условия като гражданите на тази държава.

21. Що се отнася по-специално до професионалното обучение, член 128 от Договора предвижда Съветът да определя общите принципи за осъществяването на обща политика в областта на професионалното обучение, която да допринесе за хармоничното развитие както на националните икономики, така и на Общия пазар. Първият принцип установен в Решение 63/266 ЕИО на Съвета от 2 април 1963 г. за определяне на тези общи принципи (ОВ 1963 г., стр. 1338) предвижда, че „общите принципи трябва да дадат възможност на всяко лице да получи подходящо обучение, като се отчита свободата на избор на професия, мястото на обучение и мястото на работа”.

22. Специалното внимание, което институциите на Общността обръщат на проблемите с достъпа до професионално обучение и на неговото подобряване на цялата територия на Общността, произтича освен това от „общите насоки”, които Съветът е установил през 1971 г. за изготвяне на програма за действия на нивото на Общността в областта на професионалното обучение (ОВ С 81, стр. 5), от Резолюцията на Съвета и на министрите на образованието, заседаващи в рамките на Съвета на 13 декември 1976 г., относно мерките, които трябва да се вземат за подобряване на подготовката на младежите за професионална дейност и за улесняване на прехода им от обучение към трудова дейност (ОВ С 308, стр. 1), както и от Резолюция на Съвета от 11 юли 1983 г. относно политиката на професионално обучение в Европейската общност през 80-те години (ОВ С 193, стр. 2).

23. Общата политика на професионално обучение, упомената в член 128 от Договора, следователно постепенно се осъществява. Освен това тя представлява необходим елемент от дейностите на Общността, целите на която, *inter alia*, включват осигуряване на свободно движение на хора, мобилност на работната ръка и подобряване на стандарта на живот на работниците.

24. По-специално достъпът до професионално обучение може да благоприятства свободното движение на хора в рамките на Общността, като им позволява да получават квалификация в държавата-членка, в която възнамеряват да работят, и като им позволява да допълват обучението си и да развиват индивидуалните си способности в държавата-членка, чиято програма за професионално обучение включва подходящата специализация.

25. От упоменатото по-горе следва, че условията за достъп до професионалното обучение попадат в обхвата на Договора.

26. Следователно отговорът на първия въпрос трябва да бъде, че налагането на такса за записване за регистрация или т. нар. такса „*mineval*” като условие за достъп до курсовете по професионално обучение, на студентите, граждани на другите държави-членки, докато същата такса не се налага на студентите, които са граждани на приемащата държава-членка, представлява дискриминация на базата на национална принадлежност, забранена съгласно член 7 от Договора.

27. С втория си въпрос националният съд иска да установи какви са критериите, позволяващи да се реши дали обучението по изкуството на създаване на комикси представлява професионално обучение.

28. Съгласно Решение 63/266, което е упоменато по-горе, общите принципи за осъществяването на обща политика в областта на професионалното обучение обхващат „обучението на младежите и възрастните, които могат да бъдат или вече са наети на длъжности до ръководно ниво”. Такава обща политика трябва да „позволява на всеки да придобива техническите знания и умения, необходими за упражняване на определена професионална дейност и за постигане на възможно най-високо ниво на обучение, като същевременно насърчава, по-специално по отношение на младите хора, интелектуалното и духовното развитие, гражданското образование и физическото развитие”.

29. В упоменатите по-горе общи насоки, определени от Съвета през 1971 г., е посочено, че целта на професионалното обучение трябва да е да „се предоставят на цялото население средства за образование, усъвършенстване и постоянно обучение с общ и професионален характер, което е в състояние да позволи на всеки да развие своята личност и да осъществи професионална кариера в икономика, нуждите на която се изменят постоянно”.

30. От тези текстове следва, че всяка форма на обучение, която подготвя за квалификация за професия, занаят или специфично занятие или служба, или която дава възможност за упражняване на такава професия, занаят или служба, е свързана с професионалното обучение, независимо от възрастта и нивото на образование на учениците или студентите, дори и ако програмата за обучение включва общообразователна част.

31. Следователно отговорът на втория въпрос трябва да бъде, че понятието за професионално обучение обхваща обучението по изкуството на създаване на комикси, осигурявано от висше художествено училище, когато това обучение подготвя студентите за квалификация на специфична професия, занаят или служба, или му дава специалните умения за упражняване на такава професия, занаят или служба.

По съдебните разноси

32. Разноските, направени от Обединеното кралство, правителството на Дания и от Комисията, които представиха становища пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело има характер на инцидентен установителен иск в производството, що се отнася до страните по главното производство, висящо пред националния съд производство, последният следва да се произнесе по съдебните разноси.

По изложените съображения,

Съдът,

като се произнася по въпросите, отправени от председателя на Tribunal de Premiere Instance, Liège с Акт от 23 декември 1983 г., реши:

1. Налагането на такса за записване за регистрация или т. нар. такса „mine rvaI” като условие за достъп до курсовете по професионално обучение, на студентите, граждани на другите държави-членки, докато същата такса не се налага на студентите, които са граждани на приемащата държава-членка, представлява дискриминация на базата на национална принадлежност, забранена съгласно член 7 от Договора.

2. Понятието за професионално обучение обхваща обучението по изкуството на създаване на комикси, осигурявано от висше художествено училище, когато това обучение подготвя студентите за квалификация на специфична професия, занаят или служба, или му дава специалните умения за упражняване на такава професия, занаят или служба.

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 13 февруари 1985 година.